

**Český spolek obchodních cestujících v Praze,
místní odbor Plzeň**

1930 - 1939

Inventář

Č. listu NAD: 10 722

Evid. č. pomůcky: 525

PhDr. Karel Řeháček

Plzeň 2005

Obsah:

Úvod

| | | |
|-------------------------|--|------|
| I. | Vývoj původce fondu | s. 3 |
| II. | Vývoj a dějiny fondu | s. 4 |
| III. | Archivní charakteristika fondu | s. 4 |
| IV. | Stručný rozbor obsahu fondu | s. 5 |
| V. | Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky | s. 5 |
| Příloha č. 1 | | s. 6 |
| Inventární seznam | | s. 7 |

Úvod

I. Vývoj původce fondu

Původci fondu byly místní odbor Českého spolku obchodních cestujících v Praze se sídlem v Plzni (1925 - 1938) a místní sekce Českého spolku obchodních cestujících, odboru podle povolání ČOB, v Plzni (1938 - 1939).

a) Český spolek obchodních cestujících v Praze se sídlem v Plzni, místní odbor Plzeň

Ustavující schůze místního odboru Českého spolku obchodních cestujících (ČSOC) v Praze se sídlem v Plzni se konala 8. listopadu 1924. Ustavující valná hromada odboru se uskutečnila 14. prosince 1924 za předsednictví Zdeňka Kuntzmana. Účastníci valné hromady projevíli souhlas s navrženými stanovami a s podporou programu pražského ústředí spolku, který měl za cíl „hájit zájmy stavu cestujících a obchodnického vůbec, hájit zájmy svých řádných členů v ohledu sociálním a v poměrech služebních nebo smluvních, podporovati své řádné členy v nemoci, úrazu, nouzi, vakanci, invaliditě, při úmrtí poskytovat podporu na pohřeb, podporovati vdovy a sirotky po zemřelých řádných členech, poskytovat svým řádným členům a jich pozůstalým lékařské a právní pomoci, bezplatné zaopatřování míst svým řádným členům, domáhati se výhod a zlepšování poměrů na cestách obchodních“.

Plzeňský odbor vznikl oficiálně na základě výnosu Zemské správy politické v Praze z 24. února 1925 jako odbočka Českého spolku obchodních cestujících v Praze s působností pro plzeňský okres. Účelem existence místního odboru bylo „mravně i hmotně podporovati snahy a práci organisace, starati se o vzdělání místních členů, jakož i o jejich zájmy sociální a sociálně hospodářské“.

Podle stanov byla nejvyšším orgánem spolku valná hromada, která volila správní výbor složený z 8 - 10 členů podle početního stavu členské základny. Výbor, který se scházel jednou měsíčně, tvořili předseda, místopředseda, jednatel, pokladník a několik členů. Počet členů výboru a jeho vnitřní struktura však během existence odboru prošly mnoha proměnami, v roce 1931 např. volila valná hromada výbor ve složení předseda, dva místopředsedové, dva jednatele, pokladník, zapisovatel, pět členů výboru, čtyři náhradníci a dva revizoři účtů.

Ve funkci předsedy odboru se postupně vystříдалo několik členů spolku. Podle dostupných údajů stáli v čele spolku Zdeněk Kuntzman (1924), Josef Jerych (1926 - 1928), Vojtěch Čížek (1928 - 1930), Jan Sedláček (1931 - 1933), Karel Bezděk (1934 - 1935) a Josef Wítek (1936 - 1938), který byl posledním předsedou plzeňského odboru spolku. O vývoji počtu členské základny chybějí ucelené informace. Ve 30. letech měl k termínům valných hromad spolek následující počty členů: 1933 (celkem 94: 4 zakládající, 59 řádných, 31 přispívajících), 1937 (celkem 85: 46 řádných, 39 přispívajících). Spolková místnost sídlila od roku 1928 v restauraci Svoboda v Perlové ulici v Plzni.

Hlavním oborem činnosti místního odboru byla péče o zlepšování postavení obchodních cestujících. Jednalo se zejména o právní poměry, kdy spolek intervenoval proti předpisům výdělkové a obrátové daně nebo za přijetí zákona o obchodních cestujících a zástupcích. Většinu aktivit realizoval spolek v součinnosti s Československou obchodnickou besedou, Jednotou soukromých úředníků či odborovou organizací Střed. Právě vztahy s Československou obchodnickou besedou (ČOB), která rovněž sdružovala obchodní cestující, byly tak významné, že bylo začátkem roku 1938 rozhodnuto o nejužším propojení obou spolků, kdy se plzeňský odbor ČSOC stal součástí ČOB jako odbor podle povolání. Důvodem k propojení obou spolků byla kromě programové shody také příznivá hospodářská situace ČOB, která patřila k nejstarším a nejpočetnějším organizacím svého druhu.

b) Český spolek obchodních cestujících, odbor podle povolání ČOB, místní sekce Plzeň

Účastníci XIII. valné hromady místního odboru ČSOC v Plzni, která se konala 23. ledna 1938, rozhodli na návrh ústředí spolku o propojení s ČOB. V rámci ČOB existoval také odbor obchodních cestujících, který byl založen 17. února 1935.¹ Spolek s názvem Český spolek obchodních cestujících, odbor podle povolání ČOB, místní sekce Plzeň, sice i nadále existoval jako pobočka ČSOC v Praze, ale byl zároveň i přidruženou složkou ČOB s vlastními stanovami. Tento postup byl v souladu s novými stanovami ČOB, přijatými na valné hromadě ČOB dne 24. listopadu 1935 a schválenými ministerstvem vnitra Československé republiky dne 22. ledna 1936. Podle těchto stanov mohly vznikat odbory podle povolání, které tvořili členové zaměstnaní ve stejném nebo příbuzném oboru. Za odbor podle povolání při ČOB mohl být přijat i spolek s vlastními stanovami nebo sourodá odborová organizace.² To byl právě případ plzeňského odboru ČSOC.

Předsedou místní sekce ČSOC v Plzni zůstal i nadále Josef Wítek, který byl prvním a také posledním představitelem tohoto spolku (1938 - 1939). Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava plzeňská sekce nesplnila požadavky vládního nařízení č. 97/39 Sb. z 31. března 1939 a neučinila oznámení, že hodlá dále vyvíjet svoji činnost. Z tohoto důvodu byla sekce zrušena, vymazána ze spolkového katastru a její jmění bylo převedeno na účet pražského ústředí ČSOC. Český spolek obchodních cestujících v Praze však zanikl také a byl začleněn do Jednoty soukromých zaměstnanců obchodu, průmyslu a živností v Praze.

II. Vývoj a dějiny fondu

Zachovaný zlomek písemností z činnosti plzeňsko odbočky klubu byl uložen ve spisovně Krajské odborové rady (KOR) v Plzni až do roku 1964, kdy byl společně s ostatními písemnostmi KOR předán do Státního oblastního archivu v Plzni. Zde byl archivářkou Radoslavou Šestákovou z písemností vytvořen samostatný fond a v roce 1969 byl k němu vypracován prozatímní inventární seznam.

V roce 2005 byl archivní fond definitivně zinventarizován a byla k němu vytvořena tato pomůcka.

III. Archivní charakteristika fondu

Při pořádání a inventarizaci archivního fondu bylo zjištěno, že se jedná o zlomek písemností, z něhož se nedá zrekonstruovat původní ukládací schéma. S ohledem na tuto skutečnost bylo proto použito umělého schématu.

Fond obsahuje jednu knihu zápisů z valných hromad, výborových a členských schůzí z let 1932 - 1939 (první zápis je ze 17. ledna 1932, poslední z 15. dubna 1939), kandidátní listiny správního výboru odboru (sekce) pro valné hromady v letech 1937 a 1939, složku písemností vzniklých z činnosti místního odboru (sekce) spolku (mj. pozvánky na schůze, různá korespondence spolku) z roku 1930 a složku písemností vzniklých z činnosti zábavního výboru odboru z roku 1930, který obsahuje korespondenci spojenou s pořádáním spolkových

¹ SOA Plzeň, ČOB Plzeň, nezpracovaný fond, kniha zápisů z výborových a členských schůzí Odboru obchodních cestujících při ČOB, zápis z ustavující schůze dne 17. 2. 1935. Kniha sice končí posledním zápisem z 10. 4. 1937, ale v knize byl nalezen koncept zápisu ze „slavnostní seznamovací schůze“ správních výborů obchodních cestujících při ČOB a ČSOC, která se konala 27. 11. 1937.

² AMP, NVmP, spolkové oddělení, kart. 103, inv. č. 1446, Československá obchodnická beseda v Plzni, stanovy ČOB v Praze schválené výměrem MV ČSR dne 22. 1. 1936, § 20, 34.

oslav (zejména účetní korespondenci o pronájmech sálů, poplatcích, získávání tomboly, vyúčtování akcí apod.). Veškerá tato účetní korespondence byla zachována, neboť podává konkrétní a podrobné informace o povinnostech spojených s důležitými aktivitami spolkového života a o spolkovém hospodaření.

Z fondu byly při pořádání naopak vyčleněny dvě stvrzenkové pokladní knihy, které mezi písemnosti ČSOC nepatří. Obě knihy nesou jednak označení Unie obchodních cestujících a jednatelů při Jednotném svazu soukromých a veřejných zaměstnanců v Československé republice, jednak se jména uvedená ve stvrzenkové knize neshodují se jmény ani s národnostně-konfesijním profilem členů odboru ČSOC, který byl spolkem převážně českým a německé či židovské obchodní cestující dokonce odmítal přijímat. Podle spolkového katastru Policejního ředitelství v Plzni se vskutku jednalo o samostatně existující spolek, a tak byly obě knihy z fondu ČSOC vyřazeny a byly delimitovány do Archivu města Plzně.³

Kromě tohoto zásahu nedošlo během inventarizace k žádné vnitřní skartaci a fond po zpracování obsahuje 2 evidenční jednotky (1 knihu a 1 karton písemností) a 4 inventární jednotky v rozsahu 0,12 bm. Z důvodu malého rozsahu fondu byla kniha umístěna přímo do kartonu. Fond je kategorizován stupněm III a jeho fyzický stav je dobrý. Je uložen ve Státním oblastním archivu v Plzni, Sedláčkova 44.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Torzo fondu alespoň v hrubých rysech ozřejmuje činnost plzeňské odbočky celostátního stavovsky zaměřeného spolku. Nejcennější částí fondu jsou zápisy z valných hromad, výborových a členských schůzí, z nichž je možno zrekonstruovat problémy, které členové spolku řešili. Jednalo se zejména o ryze odborné záležitosti spojené s daňovým zatížením obchodních cestujících a praktické problémy spojené s cestováním (slevy na dráze). Mezi další problémy, které obchodní cestující řešili, patřila rovněž stále sílící konkurence, vyplývající z důsledků hospodářské krize počátku 30. let a omezení obchodních možností po zaboru národnostně smíšeného pohraničí na podzim 1938.

Materiály poslouží jako doplňkový pramen ke studiu sociálních dějin Plzeňska v období první Československé republiky.

V. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky

Fond uspořádal a inventář sestavil v únoru 2005 ve Státním oblastním archivu v Plzni PhDr. Karel Řeháček.

V Plzni dne 10. 3. 2005

PhDr. Karel Řeháček

³ AMP, NVmP, spolkové oddělení, kart. 60, inv.č. 407, místní odbor Unie obchodních cestujících a jednatelů při Jednotném svazu soukromých a veřejných zaměstnanců v Československé republice.

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury

SOA Plzeň, ČSOC Plzeň

SOA Plzeň, ČOB Plzeň

AMP, NVmP, spolkové oddělení, kart. 117, inv.č. 1724

AMP, NVmP, spolkové oddělení, kart. 130, inv.č. 1446

AMP, NVmP, spolkové oddělení, kart. 60, inv.č. 407

Inventární seznam

| Inv. č. | Obsah | Časový rozsah | Č. knihy | Č. kart. |
|------------------|---|---------------|----------|----------|
| I. Knihy | | | | |
| 1 | Zápisy z valných hromad, výborových a členských schůzí | 1932 - 1939 | K 1 | 1 |
| II. Spisy | | | | |
| 2 | Kandidátní listiny správního výboru místního odboru (sekce) pro valné hromady | 1937 - 1939 | - | 1 |
| 3 | Korespondence místního odboru (sekce) | 1930 | - | 1 |
| 4 | Korespondence zábavního výboru místního odboru | 1930 | - | 1 |

| | |
|--------------------------------------|--|
| Název archivní pomůcky: | Český spolek obchodních cestujících v Praze, místní odbor Plzeň |
| Značka fondu: | ČSOC Plzeň |
| Časový rozsah fondu: | 1930 - 1939 |
| Počet inventárních jednotek: | 4 |
| Počet evidenčních jednotek: | 2 (1 kniha, 1 karton) |
| Rozsah fondu v bm: | 0,12 |
| Místo uložení fondu: | Státní oblastní archiv Plzeň Sedláčkova 44 |
| Stav ke dni: | 10. 3. 2005 |
| Fond uspořádal a inventář zpracoval: | PhDr. Karel Řeháček |
| Počet stran: | 8 |
| Počet exemplářů: | 4 |
| Pomůcku schválil: | PhDr. Petr Mužík 30. 9. 2005, č. j. SOAP/00-2666/05 |